

Prof. Ladislav Hejdánek na XLVIII. Konziliu Školy Aria: "Nezvěte si furt takový starce. Ne každéj je tak chytřej jako já..."

Profesor Školy Aria proti své vůli ve zdraví přečkal nejen oslavu svých pětasedmdesátin, ale i XLVIII. Konzilium. Nejprve pravil: "To zkoušíte, co mi budete zpívat na pohřbu?" A poté: "Kdy to dostanu na céděčku?" Céděčko nedostal, ale dostal dvě trička. Jedno s kaktusem. Další dvě hodiny proběhly ovšem spíše ve vážném duchu.

Zápis autorizoval Ladislav Hejdánek mailem (učinil víceméně drobné doplňky a zespisovnil některé tvary... a u filozofie odstranil písmeno z).

- Evropané by měli stát o existenci Izraele naprosto stejně, jako stáli (a stojí) o existenci Řecka. Má smysl si připomínat - a vědět; Evropané by měli mít porozumění pro to, aby stát Izrael v Evropě zůstal - i když vlastně v Evropě zeměpisně není. To je ostatně také velice důležité, že Evropa stojí na noze, která je mimo Evropu...
- Historie je tu proto, abychom z ní vybírali (a něco také nebrali). Proto ji musíme znát - a musíme mít i nějaká kritéria, podle kterých si vybíráme...
- Teologie je nejevropštější věda: k ní je nutné znát hebrejsky, řecky i latinsky. To je první krok, jak porozumět jiným kulturám...
- Evropa stojí na základních dvou pilířích, na tom řeckém a na tom hebrejském. Patočka doporučoval jako třetí pilíř ještě osvícenství. Islám se vlastně taky pokoušel to řecké a hebrejské spojit - ale nevyšlo to (zatím)...
- Musíme si ovšem uvědomit, že celá scholastika je nemyslitelná bez zprostředkování Arabů. Aristotelova Metafyzika byla do latiny nejprve překládána z arabštiny, její řecký originál se našel později. A spor o univerzálie (spor o to, jestli vůbec existuje kráva jako taková, nebo jestli existuje jen ta konkrétní naše Stračena a sousedovic Straka... Tedy jestli existuje něco jako krávovitost, že...) z toho vychází. Vychází z arabských rukopisných poznámek, které se pak překládaly do latiny...
- Náš dnešní vztah k islámu do sebe musí zahrnout i to, že my sami máme vůči Arabům obrovské viny. Tak, jako se Američané provinili na Indiánech, i my jsme muslimy vlastně přivedli k tomu, že mezi nimi vznikají ty jejich dnešní deviace...
- Evropa dlouho vypadala jako řecká, jako stojící hlavně na řecké tradici. Helenizace je tu hrozně silná, ale pohromadě už nedrží, ani teoreticky, ani prakticky. To řecké nestačí a praská... Naštěstí je tu ta druhá noha, to hebrejské. A to má perspektivu. Nacházíme něco, co se zdá být nosnější, než způsob řecký, kdy se myslí skrze intencionální předměty. Tento způsob vypadá, jako že končí. Ale samozřejmě se ho nemůžeme vzdát úplně, nemůžeme odvrhnout přesné myšlení, které máme od Řeků a které v tom hebrejském nenajdeme. Řecké pojmovosti se nemůžeme vzdát, musíme ji reformovat...
- To je typický příklad řeckého myšlení: intencionální předmět nikde není, ale dá se výborně aplikovat. V celém vesmíru sice není jediný trojúhelník, ale Řekové o trojúhelnících vymysleli celou vědu, celou trigonometrii. A je to chytré - bez toho

bychom nedokázali nakreslit jedinou mapu. Všimněme si, že to, co není, tady určuje to, co je...

- Hebrejská tradice je oproti řecké nefilosofická, ale má spoustu myšlenek, tzv. filosofemat. A my se dnes musíme rozhodnout, co je základní a co pouhý kolorit. Musíme předělat to řecké a inspirovat se tím hebrejským. Musíme se pokusit myslet to tak, aby to dávalo smysl...
- Aristotelova vada je, že nezažil Sókrata. Proto je více vědec a méně filosof než Platón...
- Filosofie pochází z úžasu, z údivu, který ústí do tázání. To tázání je nakonec důležitější, zvědavost je vposledu víc než údiv - divit se totiž umí i pes. Ale pes se netáže... Kdo se táže, ten už musí něco vědět. Patří k tomu i kritičnost, sebekritičnost...
- Pravda je veliké téma pro naše přemýšlení. Ale její řecké a hebrejské pojetí je radikálně odlišné. V tom řeckém se říká, že pravda má místo v soudu, ve výpovědi. Že pravda je naše shoda s věcmi - a důležitější než pravda jsou ty věci samy. Pravda se musí chovat tak, aby ukázala, jak věci opravdu jsou. - Židé se o tohle vůbec nepokoušeli, což je zajímavé. A pokud se pokoušeli, přestali být Židy, počítali se. V (jednom) hebrejském pojetí je to tak, že Bůh je Pravda, že Pravda je tou normou, a dokonce že je víc než Bůh. Pravda je poslední kritérium toho, který Bůh je pravý...
- Hebrejská tradice je přesvědčena, že si Pravdu nelze vymoci, že se nedá chytnout a "držet". Pravdu musíme očekávat - a musíme být na to čekání připraveni. To Řekové neznali - čekat se musí člověk naučit. Ne čekat jako vůl, ale čekat jako vzdělanec!
- Čekáme na to nové, na to, co tu ještě není - a přece je to rozhodující. Pravda k nám přichází z budoucnosti. Přichází jako to, co tu ještě nikdy nebylo. Ale abychom vůbec rozpoznali to nové, musíme dobře znát to staré...
- My bohužel máme to slovo "čekat" zatížené dost nepříjemně: čekat v ordinaci, čekat s obavami. Ale to je špatně. Mělo by to být čekání usilovně otevřené, čekání na to, že něco významného přijde...
- Jenom aktivita, to taky není recept. Pracovitý vůl je tak trochu nástroj ďábla... Vynutit si něco zabořením se do volovin místo odpovědného přístupu, to není cesta. Je to ovšem tak, že aktivita sama nás nespasí, ale nicnedělání nás spolehlivě zahubí...
- Nejdůležitější není to jsoucno - to, co jest. To, co má být, je skutečnější než to, co jest...
- Mezi tím vším, co není, jsou prostě některé důležité věci, které přicházejí. Některé taky nepřicházejí... Nevíme, kdy to přijde, a nemůžeme si to vynutit. Na to jsme zapomněli: my už vůbec nevíme, co je to čekat na něco, co není ani náš výmysl, ani naše fantasmagorie, ani prodloužená minulost...

- Musíme čekat, jestli nám pravda naše skutky uzná, ne si to vynucovat...
- Náš vztah k druhému člověku je možný jedině s tím, že někdo se napřed vztáhne k nám. Je to pozorovatelné už v dětství: k malým dětem se nejdřív musí dospělý nějak vztáhnout, aby se staly samy sebou - jinak se osobami v tom pravém smyslu nestanou. A u Boha je to podobné: je to vzájemné setkání tváří v tvář. Vědomí jedinečnosti člověka se ustavilo i tím, že hebrejský Bůh zná každého "ze jména", tedy osobně a přímo...
- Dnešní situace mezi vzdělanci je tristní. Razí se trend specializovaných odborníků - a tak máme odborníky na Kanta jako odborníky na kovaříky... Takoví odborníci jsou pohroma filosofie - ale mají zelenou. A bohužel vychovávají své nástupce v tomtéž duchu: nutí je pamatovat si spoustu nepotřebných údajů, cpát je do sebe po léta... Místo aby je naučili myslet.
- Fyzikové říkají, že ty geniální objevy napadají lidi do 35 let. Pak už toho člověk ví tolik, že ho nic nového nenapadne. Jenomže dřív ho nikdo nikam nepustí. Ti staří v těch mladých zabíjejí schopnost na něco přijít, a je to i proto, že sami se bojí mít novou myšlenku. To je mor kulturní tradice, která nic neočekává...
- Poznání pravdy jsou různá - ale pravda je jedna. Pravda je to, co přichází. Vítězí nade vším a po věky... Nikdy ovšem není zvítězilá, ani není (mocensky) nejsilnější... A navíc musíte čekat, až se k vám přihlásí, i když jste za ni třeba bojovali. Přichází pokaždé znovu a stává se pokaždé znovu poslední normou...
- Potřebujeme státníky, kteří budou myslet alespoň ve staletích, a myslitele, kteří myslí v tisíciletích...

- Filosof je milovník pravdy. Takže je amatér: amare = milovat. Filosofie je profesionální amatérismus...
- Počítače a tydlety blbinky by bez těch Řeků nebyly. Hebrejci by nás žádnými počítači nezásobovali...
- Každý panovník by si měl být vědom svého konce i konce svého panování a pamatovat na své nástupce, aby v tom mohli pokračovat, aby to neskončilo. Ne uvažovat v horizontu čtyř let, jako naši politici...
- V hebrejské tradici trojúhelník neměli, a když, tak ho někde ukradli. Ostatně Řekové ho taky ukradli. V Egyptě. Ale něco s tím udělali!
- Ale co s minulostí, která nechce odejít? A co s budoucností, která nechce přijít?